

Irene Dankelman, Nederland. **Over Principe 11 betreffende mensenrechten en actieve participatie van vrouwen en meisjes**

Gelijkheid voor beide seksen en rechtvaardigheid: kernonderwerpen van het Earth Charter

Irene Dankelman heeft zich gespecialiseerd in milieu en duurzame ontwikkeling, met aandacht voor man-vrouwkwesties. Ze werkt bij nationale en internationale niet-gouvernementele organisaties, bij instanties van regeringen en van de Verenigde Naties, en bij opleidingsinstituten. Het boek *Women and the Environment in the Third World Alliance for the Future*, dat zij samen met Joan Davidson in 1988 schreef, was een baanbrekend werk. Irene Dankelman was betrokken bij de organisatie van de vrouwenbijeenkomst, in 2004, *Women as the Voice for the Environment*. Dr. Dankelman is lector aan de Radboud Universiteit te Nijmegen, adviseur en bestuurslid van verscheidene organisaties waaronder de Women's Environmental and Development Organisation, het Nature College en Women in Europe for a Common Future. De principes van het Earth Charter vormen een belangrijke bron van inspiratie voor haar werk en leven, die ze omzet in praktische initiatieven.

Principe 11 van het Earth Charter draagt ons op: "Bevestig dat gelijkheid en gelijkwaardigheid van vrouwen en mannen de eerste vereisten zijn voor duurzame ontwikkeling en zorg voor universele toegang tot onderwijs, gezondheidszorg en economische kansen." Met dit principe benadrukt het Earth Charter, als een centraal punt in zijn visie, niet alleen de noodzaak om vrouwen en mannen welvaart en gelijke kansen te bieden, maar het spreekt zich ook uit voor de gelijke en onvervreembare rechten van alle vrouwen en mannen.¹ Principe 11 heeft drie subprincipes: "Verzeker de mensenrechten van vrouwen en meisjes en maak een eind aan alle vormen van geweld tegen hen" (Subprincipe 11.a); "Bevorder de actieve deelname van vrouwen aan alle aspecten van het economische, politieke, burgerlijke, sociale en culturele leven als volwaardige en gelijkwaardige partners, besluitvormers, leiders en begunstigden" (Subprincipe 11.b) en "Maak gezinnen sterker en verzekert de veiligheid en liefhebberende verzorging van alle familieleden." (Subprincipe 11.c)

Dit jaar is het niet alleen vijf jaar geleden dat het Earth Charter in Den Haag werd gepresenteerd, het is ook de tiende verjaardag van de World Conference on Women in Beijing. Het Beijing

Platform for Action belichtte vele aspecten van het leven van vrouwen, en zoals Bella Abzug opmerkte in de Plenary Speech op 12 september 1995: "Het Beijing Platform for Action bracht de grootste consensus over gelijkheid, gelijkwaardige posities en rechtvaardigheid voor vrouwen, die ooit door de regeringen van de wereld is uitgesproken." Zij zag het als een visie van verandering, van wat de wereld zou kunnen zijn voor vrouwen en mannen van deze en toekomstige generaties.

Het Beijing Platform for Action inspireerde het Earth Charter en werd opnieuw bekrachtigd tijdens de speciale zitting van de Commission on the Status of Women, van 28 februari tot 11 maart 2005 te New York. Het wijst als belangrijk gebied van zorg aan: vrouwen en het milieu. Andere delen van het Beijing Platform for Action gaan over de mensenrechten van vrouwen, de noodzaak om te stoppen met alle geweld tegen vrouwen en actieve participatie van vrouwen in alle geledingen van de maatschappij, ook op beleidsbepalend niveau.

Vijf jaar geleden zegden op de Millennium Summit te New York alle 189 lidstaten van de Verenigde Naties toe zich te zullen inzetten voor een betere, gezondere en rechtvaardigere wereld in 2015. De Millennium Declaration belooft "het bevorderen van gelijkheid en een gelijkwaardige positie voor vrouwen als een effectief wapen in de strijd tegen armoede, honger en ziekten, en het stimuleren van echt duurzame ontwikkeling" (Millennium Development Goal III.20). De verklaring bevat verder Goal III.19, uitbanning van extreme armoede en honger, en Goal IV., het verwezenlijken van een duurzaam milieu.

Principe 11 van het Earth Charter lijkt daarmee een bevestiging van belangrijke internationale inzichten en beloften aangaande het milieu en gelijkheid voor beide seksen. Omdat het Earth Charter een verklaring van fundamentele waarden en principes is, biedt het ook een holistisch ethisch kader als inspiratie voor degenen die zich inzetten voor duurzame ontwikkeling en daar ook de rol in betrekken die vrouwen hierbij kunnen spelen. Secretaris-generaal Kofi Annan van de Verenigde Naties stelde op 28 februari 2005 bij de opening van de vergadering van de Commission on the Status of Women nadrukkelijk: "(...) bovenal wil ik de hele samenleving oproepen te bedenken dat promotie

van gelijkheid voor vrouwen niet alleen van de vrouwen zelf moet komen, maar van ons allemaal (...). De ene studie na de andere heeft uitgewezen dat er geen effectiever instrument voor ontwikkeling is dan een gelijkwaardige positie voor vrouwen.”² Daarom hebben alle organisaties die het Earth Charter hebben aanvaard, op lokaal, nationaal of internationaal niveau, zich verplicht om de mensenrechten van vrouwen en meisjes te doen respecteren, en hun actieve participatie in alle sectoren van de maatschappij te bevorderen. Het geeft een intentie aan om het Earth Charter te gebruiken om maatschappelijke verandering en gelijkheid voor beide seksen te promoten, en met anderen samen te werken om Principe 11 uit te voeren.

Het Earth Charter zelf is door veel vrouwenorganisaties en vrouwen-groeperingen aanvaard, zoals de Medical Mission Sisters, Saint Mary's College en de Women's Environment and Development Organisation. Voor sommige groepen, zoals de inheemse Tawo Seed Carriers op de Filipijnen, heeft het Earth Charter extra betekenis. Zij waren erg dankbaar voor de positieve reacties die volgden nadat de media informatie hadden verspreid over respect voor Moeder Aarde. Op 10 maart 2005 verklaarde Lilia Adecer Cajilog (Vuurvlieg), een Tawo Seed Carrier:

De echte Tawo heeft altijd respect gehad voor alle natuurverschijnselen, dat hebben onze geestelijk leiders ons geleerd. Onze kleine, trouwe groep van biologische tuiniers heeft altijd vast geloofd in de wijsheid en mildheid van Moeder Aarde (...). Ons schip 'Aarde' is lek en het is de plicht van alle vrouwen om liefde en compassie in de harten te brengen, in plaats van de onwetendheid (eigenwijsheid), hebzucht (begeerten) en haat (geweld) waarmee we onszelf hebben vergiftigd (...). Wij vertrouwen erop dat uw zeer noodzakelijke werk aan het Earth Charter de mensen wijzer zal maken en respect zal afdwingen voor de hele natuurlijke schepping van Moeder Aarde. Vrouwen, ontwaak!

In haar nieuwsbrieven van maart 2005 heeft de Bioneers-organisatie, een niet-gouvernementele organisatie die praktische oplossingen en strategieën voor milieuproblemen propageert, het Earth Charter aanvaard en de leidende rol van vrouwen bij milieubescherming erkend. Bioneers noemt met nadruk een van de hoopgevendste trends van de laatste jaren: de wereldwijde opkomst van gewone, door vrouwen geleide bewegingen die oplossingen ontwikkelen voor sociale en milieugerelateerde problemen door het herstellen van relaties. In dezelfde nieuwsbrief omschreef Sue Zipp de organisatie nader met de volgende woorden: “Het bevorderen van betrokkenheid van vrouwen bij het milieu biedt goede mogelijkheden om meer vrouwen in te schakelen bij het herstel van de Aarde en van onze samenleving. Bioneers geeft prioriteit aan vrouwelijk leiderschap en wil graag helpen om deze en andere bewegingen te coördineren.”

Voor de International Women's Environment and Development Organisation (WEDO) was aanvaarding van het Earth Charter een natuurlijke stap. Door het presenteren van programma-

punten als respect en zorg voor de levensgemeenschap, ecologische integriteit, sociale en economische gerechtigheid, democratie, geweldloosheid en vrede, bood het Charter duidelijk een holistisch ethisch kader voor het verwezenlijken van WEDO's eigen Women's Action Agenda for a Peaceful and Healthy Planet 2000 en 2015. Die agenda was opgesteld na wereldwijd overleg met vrouwengroepen en ging over onderwerpen als vrede en mensenrechten, toegang tot en zeggenschap over hulpbronnen, milieuveiligheid, gezondheid, globalisatie en beleidsbepaling voor duurzame ontwikkeling (WEDO, 2002).³

De vertegenwoordigster van de Boeddhistische organisatie Soka Gakkai International (SGI) bij het NGO-Committee on the Status of Women, Mary Mack, rapporteerde op 15 maart 2005 dat de SGI nauw samenwerkt met het Earth Charter Initiative door het sponsoren van forums, films en andere educatieve activiteiten. SGI heeft samengewerkt met de Earth Council bij het maken van de educatieve film *A Quiet Revolution*, die drie gevallen belicht waarin een individu of groep individuen een belangrijke verandering op het gebied van duurzame ontwikkeling teweegbracht. SGI heeft ook met het Earth Charter Secretariat samengewerkt bij de inrichting van de tentoonstelling *Seeds of Change*, die over de hele wereld is gereisd.

Op Earth Day 2002 heeft Saint Mary's College, een vrouwen-instituut voor vrije kunsten uit de VS, het Earth Charter aanvaard. Een bezoeker aan de campus stelde een simpele vraag: “Nou en?”. Wat hij bedoelde, was dat adhesiebetuiging met het Earth Charter niet genoeg was. Dit zette een groep bestuursleden, personeel en studenten aan tot het vormen van een Community Leadership Team dat een onderzoek startte naar manieren om de principes van het Earth Charter daadwerkelijk door te voeren en iedereen op het college te stimuleren om in dit opzicht voorop te lopen. Ze hebben dit nu twee jaar gedaan en het college heeft onlangs steun toegezegd voor een derde jaar. Er zijn enige wezenlijke veranderingen tot stand gebracht en men is tevreden over de resultaten tot dusverre.⁴

Niet alleen kan het Earth Charter de aanzet geven tot gelijkheid voor mannen en vrouwen en rechtvaardigheid waar het duurzame ontwikkeling betreft, het verschaft ook lokale en nationale regeringen, vrouwen- en milieuorganisaties, bedrijven en personen krachtige middelen om deze zaken in hun werk door te voeren. Hier liggen prachtige kansen om Principe 11 in de praktijk te brengen bij educatie en ontwikkelingsplanning.

Zoals uit de initiatieven uit deze verhandeling blijkt, vormt het holistische karakter van het Earth Charter een uitnodiging aan vrouwen van zeer verschillende achtergronden om de boodschap van het charter actief uit te dragen, inspraak te verwerven bij beslissingen die hun leven beïnvloeden en op te komen voor mensenrechten. De roep van het Earth Charter om uitbreiding van onze collectieve 'zorgcapaciteit' – ter bevordering van het welzijn van de mensheid en de toekomst van de aarde – is een geluid dat weerklinkt in onze geesten, harten en zielen. ●